

Rede van Jelle Zijlstra (Brussel, 31 Januari 1953)

Source: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam. NVV-J.G. van Wouwe (1945-1973). Stukken betreffende Europese en internationale organisaties. Stukken betreffende de Organisatie van Europees Economische Samenwerking. 1950-1954, 60.

Copyright: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis / International Institute of Social History

URL: http://www.cvce.eu/obj/rede_van_jelle_zijlstra_brussel_31_januari_1953-nl-76555c09-83eb-4b10-a2e8-b53aa03a2875.html

Publication date: 22/10/2012

Rede van de Minister van Economische Zaken, Prof. Dr J. Zijlstra, uitgesproken op de slotzitting van de conferentie van de Europese Liga voor Economische Samenwerking op 31 Januari 1953, te Brussel

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, Ik betreur het zeer, dat het mij helaas niet mogelijk is geweest deze belangrijke conferentie vanaf de aanvang bij te wonen. Gij kunt er van overtuigd zijn, dat ik — en naar ik aanneem velen van mijn collega's — het vraagstuk dat hier aan de orde is gesteld van uitermate groot gewicht acht, te meer omdat U zich hier mede hebt willen bezinnen op de mogelijkheden, die de toekomst inhoudt.

Gij zult het mij niet euvel duiden, wanneer ik mij op deze laatste dag niet wil wagen aan een diepgaande analyse van het uitstekende rapport, dat voor deze conferentie werd samengesteld. Wel stel ik het op hoge prijs op bepaalde aspecten van de ontwikkeling van de Europese samenwerking nader in te gaan.

Mijnheer de voorzitter, ik geloof, dat een van de belangrijkste resultaten, die in de achter ons liggende jaren werden geboekt, gelegen is in het feit, dat de volkeren van West-Europa zich spontaan achter het streven naar samenwerking hebben geplaatst. Men kan mij tegenwerpen, dat het grote publiek noch op de hoogte is met de vraagstukken, die moeten worden opgelost, noch met de offers die voor het bereiken van het gestelde doel moeten worden gebracht. Ik ontken dit niet, doch meen, dat men de intuïtie van een volk niet mag onderschatten. De geschiedenis strekt hier tot lering. Inmiddels betekent het vertrouwen dat zovelen in Uw werk stellen een belangrijke verzwaring van Uw verantwoordelijkheid.

Het is vanzelfsprekend, en ik wil dit hier nogmaals onderstrepen, dat het aan de regeringen van de onderscheidene Westeuropese landen blijft voorbehouden in onderling overleg de mogelijkheden te scheppen tot het creëren van politieke beslissingen, die een vooruitgang in het Westeuropese integratiestreven dienen te markeren. Maar even vanzelfsprekend acht ik het, dat het tempo, waarin deze beslissingen, en bovenal ook de praktische verwezenlijking er van, kunnen worden genomen, in overwegende mate wordt bepaald door de bereidheid van de volkeren van West-Europa en van de verschillende maatschappelijke groeperingen uit deze volkeren om de consequenties van deze beslissingen onder ogen te zien. Het is immers in vele gevallen juist de al of niet schijnbare tegenstelling tussen deze consequenties, gezien op kortere of langere termijn, die de moeilijkheden van ons streven naar Westeuropese integratie veelal kenmerken.

En hier stuiten wij op het werk van de Europese Beweging en gezien de actualiteit van een verdergaande economische samenwerking in West-Europa, meer in het bijzonder, op het werk van de Europese Liga voor Economische Samenwerking. De betekenis van dit werk kan ons duidelijker worden, indien wij beseffen hoe vanuit de resolutie betreffende de Europese integratie, die werd aanvaard op de economische conferentie van de Liga in Maart 1949 te Westminster via de Raad van Europa te Straatsburg en de redevoering van de toenmalige Franse Minister van Buitenlandse Zaken, Schuman, in Mei 1950, de weg loopt naar de Europese Kolen- en Staalgemeenschap. Ik wil hieraan toevoegen, dat de League ook medeverantwoordelijk is geweest voor de instelling van de E.B.U.

Vóór alles zal er thans naar mijn mening bij de regeringen der Europese landen op moeten worden aangedrongen, dat hetgeen is bereikt, wordt geconsolideerd en stelselmatig wordt uitgebreid. Daarbij zal er terdege voor moeten worden gewaakt, dat nimmer op de ingeslagen weg wordt teruggetreden. Want in dit geval, Mijnheer de Voorzitter, meen ik, dat het vertrouwen van het volk, dat zo noodzakelijk is, zal worden geschokt, in het bijzonder wanneer een volk zich reeds voor het gestelde doel offers heeft getroost. Daarom is het noodzakelijk, dat doelbewust wordt gestreefd naar integratie, wanneer het bereikte niveau van samenwerking dit op een bepaald gebied mogelijk maakt. Want alleen aan integratie is het element van bestendigheid, dat hier van groot gewicht is, inhaerent. Bij herhaling is gebleken, dat de graad van economische samenwerking wordt bepaald door mogelijkheden, die op een bepaald ogenblik bestaan, mogelijkheden die door de dynamiek, welke het economische leven kenmerkt aan wijzigingen onderhevig zijn. Eerst nadat integratie heeft plaats gevonden is een nieuw geheel ontstaan. De regeringen der betrokken landen kunnen in dit geval niet langer zelfstandig maatregelen treffen op grond van nationale overwegingen die de bereikte samenwerking kunnen schaden. In dit verband acht ik het een gelukkige omstandigheid, dat

het economisch aspect van het streven naar samenwerking in steeds toenemende mate op de voorgrond wordt geplaatst. Indien zich een politieke integratie zou ontwikkelen op een tijdstip waarop de landen van West-Europa daartoe in economisch opzicht niet gereed zouden zijn, vrees ik en ik meen terecht, dat de repercussies daarvan tot verwarring onder de Westeuropese volkeren zouden leiden.

Inmiddels heeft zich in West-Europa, mede dank zij de economische en politieke ontwikkeling van de laatste jaren de klemmende actualiteit afgetekend van het onderwerp van dit Congres. En juist hierom is het goed zich voor ogen te stellen wat op het gebied van de monetaire reconstructie in de achter ons liggende periode in het Westeuropees overleg werd bereikt.

Onze gedachten gaan daarbij in de eerste plaats uit naar de Europese Betalingsunie, die naar mijn mening een belangrijke rol speelt in het streven naar de Westeuropese integratie. Zeer concreet is dit tot uiting gekomen bij de inwerkingtreding van het voorunieverdrag, dat op 1 Juli 1951 tussen Nederland, België en Luxemburg werd afgesloten. Deze stap van de drie regeringen werd vergemakkelijkt omdat de Europese Betalingsunie de mogelijkheid had geopend voor Nederland om het betalingsdeficit ten opzichte van België te financieren.

Door het scheppen van deze multilaterale clearingovereenkomst werd een zeer belangrijke uitbreiding van het inter-Europese handelsverkeer bereikt. Dit blijkt uit het feit, dat dit handelsverkeer sinds 1949 met ongeveer 35% is toegenomen. Voorts heeft de inwerkingtreding van de E.B.U. betekenis gehad voor het oplossen van het dollartekort waarmede West-Europa kampt, omdat de mogelijkheid werd geschept de invoer van West-Europa uit de dollargebieden te verplaatsen naar andere Westeuropese landen.

Uiteraard mag men niet uit het oog verliezen, dat de E.B.U. slechts een fase is in een bepaalde ontwikkeling. De geschiedenis van de E.B.U. heeft immers duidelijk bewezen, dat het betalingsmechanisme alléén geen problemen oplost, doch slechts de oplossing van de aan de orde zijnde vraagstukken vergemakkelijkt. Een nauwere coördinatie van de binnenlandse financiële politiek der deelnemende landen is noodzakelijk, omdat gebleken is, dat de verstoringen van de interne financiële stabiliteit van sommige deelnemende landen een nadelige invloed uitoefent. Het staat evenwel vast, dat West-Europa met de instelling van de E.B.U. bepaald een juiste weg heeft ingeslagen, en een weg die dwingt tot verdergaan. In hoeverre dit mogelijk zal zijn, hangt af van de solidariteit van de Westeuropese landen. Indien een land deze solidariteit zou verbreken door b.v. eenzijdig de convertibiliteit van zijn valuta te herstellen, zou dit voor de andere landen een stap achteruit kunnen betekenen. In dit geval zou men zich met ernst moeten afvragen of de E.B.U. kan worden gehandhaafd. Dit zou voor het streven naar het scheppen van een gemeenschappelijke markt een zware slag betekenen.

In het verdrag van oprichting van de Europese Kolen- en Staalgemeenschap heeft men, gezien het bestaan van de E.B.U. afgezien van het creëren van een beperkte multilaterale betalingsregeling. Hierbij dient men in het oog te houden, dat de kolen- en staalmarkt slechts een beperkt deel van de totale goederenuitwisseling omvat. Voor een verdere eenmaking van de Europese markt is een uitbreiding en versteviging van de E.B.U. onontbeerlijk.

En, Mijnheer de Voorzitter, ik behoef in dit gezelschap waarlijk niet de noodzaak van een vrijere goederenuitwisseling te onderstrepen. Wij staan op het ogenblik voor de dwingende consequentie ons op realistische en praktische wijze af te vragen of wij op de goede weg zijn met ons streven naar de realisatie van één markt, binnen het kader van de liberalisatiecode, zoals deze in OEEC-verband is aanvaard. Ik wil als mijn stellige overtuiging hier naar voren brengen, dat, zoals van Nederlandse zijde reeds meerdere malen is gesteld, de eerlijkheid ons gebiedt deze vraag ontkennend te beantwoorden. Al was het alleen maar hierom, dat de OEEC-procedure zich louter richt op slechts één van de aspecten van een vrije goederenuitwisseling binnen West-Europa, namelijk op het quantitative aspect en dat ze dientengevolge de andere kanten, die dit vraagstuk in even sterke mate heeft, zoal niet buiten beschouwing, dan toch in feite buiten praktische oplossing laat. Het onderlinge verschil in tariefhoogte tussen de verschillende Westeuropese landen is hiervan één van de meest in het oog springende.

Deze ontwikkeling dreigt, indien men deze redenering aanvaardt, een verdere voortgang van het streven naar

Europese integratie in ernstige mate te verzwaren, zoal niet onmogelijk te maken. En hiermede wil ik zeker niet de betekenis verkleinen of ontkennen, die het liberalisatie-streven volgens de huidige procedure heeft gehad, niet alleen voor het Westeuropese economische herstel maar zeker ook voor de ontwikkeling van de Westeuropese economische samenwerking. Deze is zonder enige twijfel uitermate belangrijk geweest. Wel zou ik willen stellen, dat deze huidige procedure dient te worden beschouwd als een eerste stap die, nu zij gezet is, noodzakelijkerwijze dient te worden gevolgd door een volgende stap, willen wij niet stilstand of zelfs teruggang riskeren. En dan geloof ik, dat deze volgende stap, gezien het tempo van de politieke en economische ontwikkeling, een grotere moet zijn; en dan geloof ik evenzeer, dat, in sterkere mate dan ooit tevoren, West-Europa voor de dwingende noodzaak staat op reële wijze zijn streven te richten op de vorming van een Europese Douane-Unie. Ik ben mij er van bewust, dat dit geen nieuwe klank is in het naoorlogse overleg tussen de Westeuropese landen. Ik denk hier aan de studiegroep voor een Europese Douane-Unie, die in 1947 werd opgericht en die hoewel zij zeker niet tot spectaculaire resultaten heeft geleid, toch in Europees verband zeker nuttige ervaringen heeft opgedaan en voorts denk ik niet in de laatste plaats in dit verband aan het streven én aan de resultaten van de samenwerking tussen Nederland-België en Luxemburg. Ik raak hier aan een probleem, dat, daar ben ik mij van bewust, oneindig gemakkelijker is gesteld, dan dat het is opgelost. Maar tevens raak ik aan een probleem, dat, daarvan ben ik evenzeer overtuigd, in het West-Europa van 1953 de onmiddellijke en onontkoombare consequentie is van de ontwikkeling der laatste jaren.

Ik erken gaarne, dat ik hier een onderwerp aansnijdt, dat grote risico's meebrengt voor een gevestigde economische structuur en voor de gevestigde bedrijven der deelnemende landen. Het is duidelijk, dat men van de onderhavige regeringen niet mag verwachten, dat zij zonder meer het bestaande bedrijfsleven zullen bloot stellen aan de plotselinge schokken van het wegvallen van tariefbescherming. Daarom zou men tevoren een bepaalde overgangperiode moeten vaststellen. Voorts zou men kunnen overwegen de offers welke stellig met het sluiten van een douane-unie gepaard zouden gaan op billijke wijze onder de deelnemende landen te verdelen.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb slechts enige punten aangeroerd, punten echter die onze blijvende aandacht verdienen, willen wij ons doel bereiken. Indien wij allen en persoonlijk én als natie dit doel in het oog houden, dan zullen de moeilijkheden, die ons stellig op deze weg niet bespaard zullen blijven, kunnen worden overwonnen.

In het licht van wat ik tot dusverre heb gezegd, behoeft het geen nader betoog, dat ik aan Uw organisatie grote betekenis hecht. Ik heb het grote voorrecht gehad enkele jaren lid en bestuurslid tevens, te mogen zijn en ik kan U verzekeren, dat ik vooral ook aan het milieu van de Conseil de allerbeste herinneringen bewaar. Ook nu en juist nu stel ik persoonlijk het werk van de E.L.E.S. op zeer hoge prijs. Een werkelijk substantiële economische samenwerking is niet doorvoerbaar zonder het medeleven en de bereidheid van het Europese bedrijfsleven. Het is juist dit bedrijfsleven, dat in de E.L.E.S. zult een gelukkige vorm van organisatie heeft gevonden. Er verschijnt op het gebied van de Europese Beweging een overvloed van publicaties en niet alles is de moeite van het lezen waard. Maar ik durf gerust te zeggen, dat Uw rapporten van een dusdanige importantie en kwaliteit zijn, dat men, en daaronder reken ik ook gaarne mijzelf, slechts tot schade aan het inzicht zou kunnen voorbij gaan. Juist op dit ogenblik, nu in de Europese problematiek het economisch aspect overduidelijk naar voren dringt, acht ik in het geheel van de Europese Beweging haar economische afdeling, in casu de E.L.E.S., van strategische betekenis.

Ik weet, dat deze taak bij U in voortreffelijke handen is en ik wil niet eindigen zonder U bij dit belangrijke werk mijn beste wensen mede te geven.

Persdienst van het Ministerie van Economische Zaken.

31. Januari 1953